

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pavli Fvscbi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

Fusco, Paolo

Romae, 1616

De Seminario Erigendo, Sev erecto, eiusq. qualitatibus. Cap.
Decimvmsextvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](#)

92 DE VISIT. ET REGIM. ECCL.

bitrio relinquuntur: nam quæ sunt ex particulari loco alicuius ecclesiæ, non possunt vniuersali regula tradi. I non possunt, cum seq. ss. de leg. sufficit enim generalia omnibus communia tetigisse, cætera suppleantur ex loci qualitate materiam prudenti viro tribuente, hic enim visitatores materiae pro ipsa ecclesia cathedra-

li, & capitulo sunt positæ, non particulares cuiuslibet loci, quia foret impossibile cuiuscumq. ecclesiæ loca nobis præscrutari, & prænoscari, inquit Gul. in sua ampio ecclesiarum rationali, in proœ. nu. 16. sed ipsa arbitrio visitantis, & iuxta expositionem locorum prouidenda remanent, nunc ad alia transeamus.

DE SEMINARIO ERIGENDO , SEV erecto, eiusq. qualitatibus.

C A P. DECIMVMSEXTVM.

S V M M A R I V M .

- 1 **S**tudium quid sit, & quomodo omnes scire cupiunt.
- 2 **S**tudentibus triplex requisitum necesse est.
- 3 **S**tudia publica erigi semper vtile fuit.
- 4 **P**aulus Apostolus prædicauit in scho lis Atheniensibus.
- 5 **E**cclæsia quam sit pia mater in suos filios.
- 6 **S**eminarium clericorum erigendum in omni ecclesia cathedrali ex Con cil. Trident.
- 7 **P**uerorum qualitates intrantium in seminarium que sunt.
- 8 **E**piscopus de omnibus ecclesiis, & pīs locis facit detrabi pro substantatio ne seminarij.
- 9 **B**eneficia simplicia, reseruata, & afficta possunt uniri seminario.
- 10 **H**ospitalia anteueniantur ad substantiationem seminarij.
- 11 **E**cclæsia si propter paupertatem non potest erigere seminarium, quid faciendum est.
- 12 **S**eminaria plura possunt erigi in amplis diecēsibus.
- 13 **E**piscopus negligens in erectione seminarij corripitur ab Archiepiscopo, & ipse a synodo.
- 14 **M**agistri deputandi in seminarij pro pueris educandis, quid docere debeant.
- 15 **R**atio reddituum seminarij, quando episcopo reddenda est.
- 16 **V**isitatio seminarij, & eius qualitatū circa quæ consistat.

1 **Q**via omnes homines natura sci re desiderant Philos. 1. Methaphys. cum per virtutem, artē

scilicet, scientiam, prudentiam, sapientiam, & intellectum animus verum perspicit, assentiendo, & dissentiendo

tiendo, vt idē scribit 4. Ethic.c.6. hinc philosophi ppter scire studere pere grinati sunt: eod. 1. lib. Meth. est nāq. studiū vnicū leuamentū doloris Plinio authore. 8. epist. 19. vt scripsit in fam. singu. in 1.5. nu. 71. quo mediante quiescēdo fit animus prudēs. 7. Phis. per tranquillitatē sedātur pas fiones, quibus dominantibus intelle cētus obſcuratur, & ſynodus generalis Tridētina appellavit studiū commu ne bonū ecclesiæ. ſeff. 23. de refor. c. 2 13. ſ. & quia. verſ. in quibus tamen. ¶ Ideo dicimus ex eod. Phil. 1. magn. moral.c. 1. ſtudiosum eſſe, eſt virtutē habere, vnde tria requiruntur ad per fectū studiū. iuuētus, quia quanto iu niōres, tāto perspicaciores. gl. in 1. gallus in princ. per illum tex. ff. de lib. & poſth. ſunt enim iuuenes doci ciliores 1. præcipiunt. ff. de edil. edict. poſt nō potest homo vacare, quia mala vndiq. p̄mūt. dicit Boet. de co ſo. phil. lib. 1. Metr. 1. ponens verſus. *Venit enim properata malis inopina ta ſeneſtns.*

Et dolor atatem iuſſit ineſſuam.

Quamuis ēt dicatur, q̄ potest ho mo perficere in ſeneſtute quod omi fit in iuuentute. c. nemo desperādus, de p̄nit. diſt. 7. cap ancillam. 32. q. 2. facit. 1. Iulianus. ff. de fideic. libe. Secundo requiritur habitus neceſſario, quia natura per ſe non eſt ſuf ficiens ad ſpeculandum, ſed neceſſaria oportet exiſtere, quod utique conſiſtit in ſanitate corporis, in debitis alimēntis, cāterisq. opportunis 10. Ethic.c. 10. & 1. Polit. ſine neceſſariis imposſibile eſt viuere, & bene vi uere. Tertio requirit animi trāquillitas, vt ſup. in prin. eſt dictum. egregia nāq. illis ſuppetit memoria, quorum

animē nullis diſtrahunt curis, nec eo rū diuellitur cogitatio. Auic. 4. natu. & iſta quies animi fit p ſedationē paſfionū ex ordinata ratione, nā vt dieit idē Boet. eod. trac. lib. 2. in pſa 1. om niſ ſubita mutatio rerū nō fine quo dā quaſi fluctu cōtigit animorū. ma xime. n. officit mentis inquietudo, & animo, & corpori, de quo pulchre Qui. lib. 1. epift. 4. introducēs Phedrā ſuo Hyppolito, ſcribere inquit. *Quoꝝ caret alterna requie durabile non eſt.*

Hac renouat vires, feſſaq; membra leuat.

Marti. de Fano in ſua epift. ad Pet. ſcolar. & huic tertio requiſito adiūgi tur aliud, ſcilicet mens hylaris, hylarisq. animus; nāq. lætitia excitat calo rē naturalē, ſpiritus tēperat, & purio res redit, virtutē corroborat, etatē flo ridā facit, iuuenile corpus diu cōfer uat, vitā progaſ, ingeniu acuit, & ho minē negocijs quibuslibet obeundis aptiorē reddit: hinc magnus ille Plu tarc. in lib. de viu mor. tradit Pythagorā philosophū animo pacando, ſe dandoq. ab effectibus, & perturbatio nibus vehementioribus musicam ad hibere ſolitum, ex quo Hieronymus Fracastorius poſuit verſus.

Tu tamen interea effugito, qua tri ſta mentem

Sollicitant, procul eſſe iube, curasq; metumq;

Pallentem, ultrices iras, ſint omnia lēta.

Nā & triftitia, & metus hominem ex ſe interimūt. Plin. lib. 7. nat. hist. c. 36. propertea Salomon in Prover. cap. 17. ſpiritus trātis defiſcat oſſa. Bar in proz. triū lib. C. hæc igitur p ſtudioſis, & litterarum amore, et vite propriæ

propriæ cōsulēdo sint relata, nūc autē ad propositū. ¶ Exinde utile semper fuit antiquorū institutum, studia publica, locaq. destinata contēplationi, omniq. scientiæ erigi, ut se ipsos regerēt, aliosque instruēdo gubernarent, a quibus postea etiā Rēpublica administraretur, dicit Iustinianus Imperator. in proœ. instit. §. fin. & Athenis Grēciæ Ciuitate multis annis obseruatū fuit, vbi & Marcus Tull. gloriatitur se fuisse sub Chrysippo p̄tore, a quo nihil esse prætermissum in Stoicis dicit idē Tull. lib. 1. de fin. 6
 4 bon. & mal. in princ. ¶ Et apud ipsorum Atheniensium aures Paulus apostolus vas electionis prædicans Iesum Christum crucifixum Dominum nostrum, publice de resurrectione mortuorum, graui sermone multos traxit ad fidē, inter quos fuit sanctus ille Dionysius Areopagita Act. apost. c. 17. qui cū adhuc in tenebris ambularet, quia die Christus cruci est affixus: vidēs Solē præter naturā defecisse, grandē illā, & admirandā protulit sententiā, aut Deus homo patitur, aut mundi machina dissoluetur, is postea ad fidem conuersus, suis diuinis scriptis, suoque martyrio ecclesiæ Dei multū profuit. Hæc igit̄ studia de publicis sumptibus a ciuitatibus erigebantur? (sicuti hodie in multis principalibus obseruatur.) Studiosoruī gratia, ne mendicare cogerentur, nullis eis pocula philosophiæ administratis, vt dicit Boe. dolens de ciuitate Franciæ Parisiorū de discipl. scol. c. 2. ipsisq. studiis erectis plurimū Reges semper favere, & priuilegia concesserunt. C. ne fil. pro patr. auet. habita. ¶ Sic pia mater ecclesia inducta, quæ quos peperit obliuisci

non potest. sess. 18. Conc. Trid. §. quoniam vero, vt pauperes iuuaret, ne eis, & legēdi, & proficiendi opportunitas subtraheretur, statuit in unaquaq. ecclesia cathedrali magistros cōduci qui gratis clericos, & alios pauperes docerēt: prouiso eis de aliquo beneficio: ex constit. Conc. Later. in c. 1. de magi. & c. quia non eod. tit. vt sacerdotes adimplerent dictū Apostoli in prior. ad Tim. 4. attēde lectioni, exortationi, doctrinæ, & semper permane in his, vt evitetur ab eis ignorantia. c. 1. 38. dist. ¶ Quod cū consuetudo nō obseruaret, nouissime in Cōc. Tri. sess. 23. de reform. c. 18. renouatū est, expresso ordine in omni ecclesia, præcipue cathedrali, seminarium puerorum clericorum esse construēdū, vbi sacris literis imbuti, aptius, & cum maioris p̄iebis vtilitate ecclesiias possint regere: si sciunt modum, normam, & propter quid, possunt vtiq. melius saluti fidelium cōsulere, alias essent omnes in fouē cadere, iuxta illud Euang. Luc. cap. 6. idque seminarium certis modis instituendum, certisque etiam qualitatibus seruatis. ¶ q̄ pueri recipiendi sint ad minus 12. annorum de legitimo matrimonio: vtentur semper habitu clericali, singulis diebus videat Missas, singulisq. mensibus confiteantur, & si confessor iudicauerit, sumant corpus Christi, incorrigibiles, & discoli corrigan tur, etiam per electionē eo. cap. §. discolorum. cum consilio tamen duorum canonicorum præfectorum ipsi seminario iuxta mentem Concilii: Cathedrali ecclesiæ, & alijs inseruiāt, & in disciplina bonarū artium instruantur, quæ omnia episcopus adimpleat cum consilio, & auxilio prædictorum

rum duorum canonicorum præfectorum seniorum, & grauiorum. in quæ omnia: qui postea non possunt amplius mutari, nisi ex iusta & legitima causa, & quorum consilium adhibendum est, tam in constituendis regulis vniuersalibus seminarij, & electione loci, quam etiam in electione singulorum puerorum introducendorum, magistrorum, librorum legedorum, & punitionis ipsorum cum similibus. ¶ Idq; vt aptius fieri possit, & necessarijs de fabrica, victui clericorum consulteretur, prouisus est eod.c. 9 vt episcopus adhibitis duobus de capitulo, quo. u. vnum ipse, alteru vero capitulum eligat, & duobus de clero ciuitatis simili modo eligēdis. §. & q. a de fructibus mēse episcopalibus, capituli, dignitatum, personatum, officiorū beneficiorum quorumcumq; totius diæcessis, etiam exemptorū, hospitalium, ecclesiarum, non tamen mendi cantium, militum omnium (exceptis Hierosolymitanis) certā partem singulis annis accipiat, eidem seminario applicando, contradictores de parte cōtigēti respōdere per cēsuras ecclesiasticas cogere, & per alia iuris remedia. §. ad hanc aut, & si varietas esset in taxationibus faciendis propter discordias, & sumus in seminario erigēdo, aut erecto ab anno. 1567. fiat taxa non excedens dimidiam decimā secundum antiquam solutionem, & siquid plus exactum fuerit vel restituat, vel compēletur, quando in necessaria nō fuerit conuersum, quod patebit cum discussio fit de omnibus cū prædictis canoniciis, & duobus de clero deputatis, & sic obseruetur in antea; qui omnes quatuor adhibēdi sunt, & in ipsa distributione, & in omni temporali

administratione ipsius seminarij, deputationis, expulsionis ministrorum, atq; famulorum temporalium, in expensis quotidianis, in prouisione omnium bonorum, & redditū ipsius seminarij, sic & in beneficijs vnitis, locationibus, concessionibus, in litibus si forte occurrent, præter exactionē pertinentem ad solum episcopum, nec ipsos quatuor deputatos poterit ipse episcopus mutare, nisi ex iuxta, & legitima causa: ipsorumq. consiliū adhibere tenetur, quamvis præcisus non semper sequi. ¶ Beneficia simplia cuiuscumq; dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt ipsi seminario, & debent vñiri vt commode regi possit sine tñ præiuditio obtinentium: etiā si essent reseruata, & affecta, aut in Curia effectum sortirentur. §. necnō beneficia: per quæ videntur includi etiam beneficia regularia, cum non sint in hac exceptione seminarij reseruata, sicut voluit idem Conc. esse reseruata in vniione facienda cathedralibus, & collegiatis ecclesijs pro habendis distributionibus quotidianis. sess. 24. de refor. gen. c. 15. & de iure hoc videtur, sed non concedunt maiores hoc dictum. ¶ De hospitalibus (cum postea fuerit quæstio in facto) videtur clarum esse, quod teneatur. cum tex. Conc. ea nominet dicendo, & hospitaliū, quæ dantur in titulum, seu in administrationem. in §. & quia. eod. cap. 18. per clem. quia cōtigit de religio. dom. & dicitur includi quodcumque hospitale, non obstantibus adductis in contrariū per Tobianum Perusinum. in cons. 61. duo sunt. n. 7. in fauorem hospitalis collegii mercatorum, & dum querit excludere per illa verba, et ex quibuscumq; reddi-

DE VISIT. ET REGIM. ECCL.

96

redditibus ecclesiasticis ponderando dictionem etiam, sed videatur tota lex. arg. l. in ciuile, ff. de leg quia subdit tex etiam aliorum collegiorum, vt illa secunda dictio etiam sit ampliatiua, & cumulatiua, exprimendo casum magis dubitabilem arg. dict. per Mant. Apoph. 33. secundo dum conatur, quod capitulum loquatur de hospitalibus, quæ dantur in tutelā & administrationem perpetuam: hic patitur superfluitatem, nam tex. non habet illa verba (perpetuam) sed tantummodo: quæ dantur in titulum & administrationem, iuxta constitutio- nē &c. & administrationis nomen cō præhendit, & perpetuam & temporalē: Nec tertio suffragatur dum vult loqui de illis redditibus, ex quibus sol uuntur subsidia ecclesiastica cum incontinenti superdicat tex. etiam ex decimis quacumq. ratione ad laicos: nā, & videmus in ipsis ēt ministros Ecclæsiasticos pro Missis dicendis adduci, ergo, & subsidia sunt ecclesiastica nec gl. dictum quarto loco satisfacit dum loquitur de hospitalibus publicis erigendis autoritate diœcesani, & de erectis cui cedant: immo subdit quod taliter erigentes possunt penite re se erexisse, & tex. ipsius cap. Conc. omnia loca ecclesiastica, & pia voluit includi, cum etiam iurispatronatus beneficia astrinxerit, & compræhen di voluerit, eo. §. vers. & beneficiorū quorumcumq. & in alijs verbis, & ex fabricis ecclesiistarum & aliorum loco rū: nā si quid pium inde oritur in ecclæsa est regimine, & faciunt notata per Fel. in c. de quarta, de præsc. & ad stipulatur tex. eiusdem Concilij sess. 25. de refor. gen c 8. §. quod si hospita lia, vbi omnia cuiuscumque gene-

ris ordinario subduntur, & hæc sunt notanda pro veritate dictarum consi derationum præfacti iuris consulti. ¶ Sin autem ecclesia cathedralis propter paupertatem cum tota sua diœcesi non posset seminarium erigere, & erectum manutenere in synodo prouinciali tractandum erit, si in to ta prouincia apud ecclesiam Metropolitanam, vel in alia commodiori vnum, aut plura erigi possunt, in quibus, vel in quo de ipsa diœcesi pueri edocendi conuenire valeant. §. si vero: dicitur aut paupertas, vel ex redditu tenui prouisione, vel ex incerti tudine eorum. (sicuti in his partibus, vbi ecclæsa certos non habent red ditus, sed in decimis consistunt solue dis secundum temporis qualitatem, & locorum consuetudinem, cum laici sic extinxerint, vt decimarum no men non debeat apponi, nisi velimus proprietatem vocabuli contra significationē etiā in uno verificari.) ¶ Et ex contrario si ob magnitudinem, & amplitudinem diœcesis non possunt in uno seminario oēs pueri eius conuenire, & expediens videbitur, erigā tur duo, vel plura seminaria, & secundum loca diuidantur, eisdemq. qualitatibus regantur, hoc addito, quod a principali erecto in cathedrali ecclæ sia & constituto in ciuitate, in oībus dependeant. eod. c. 18. §. in ecclesiis autem ex ipsis namq. maximos esse fructus videmus, cum, & deputati in uicem conentur administrationem meliorem facere, vt in reddendis rationibus, & noīmis accipiendis a pri mo, videantur, in quantum excellunt 13 ipsorū loca. ¶ Id autem adeo fauorable, & pium iudicatur ab ipso Concio lio, quod si ep̄s in eius seminarij cre tione

etione negligens fuerit, vel suam portionem soluere denegauerit, Archiepiscopus suppleat eius negligentiā, & acriter corripiat. (cuin sine causa id omissū viderit,) q̄ idem de Archiepiscopo negligente increpet eum synodus prouincialis, tā circa erectionē, quā eius conseruationē , vt eod. cap. statutum est. §. q̄ si cathedra lium, non aut ad populorū clamorē, sed ad pietatem, & charitatē, & zelū tantū ecclesiæ, vt ipsū opus compleatur, (vbi fieri potest) & pauperes clericī fructū afferre possint in ecclesia
 14. Dei + Quæ autem docere debeant ipsi magistri, in clem. i. de mag. statuitur, præcipue circa linguam Hebraicam, Arabicam, & Caldeam, transfrentes ipsos libros de ipsis linguis in Latinum: sed omnia remittuntur iudicio Episcopi.eod.cap. §. docebunt aut. & §. vt vero, dicitur grāmaticam, quia per eam sacræ scripturæ intelliguntur.c. si quis artem. 37. dist. cantum, computos ecclesiasticos, disciplinam bonarū artiū, sacram scripturā, libros ecclesiasticos. Homelias sanctorū, atq; sacramentorū tradendorū formā, maxime quæ ad confessiones audiendas videbunt̄ opportuna, & rituum, & cæmoniarum formulas ediscant ipsi clericī in prædictis seminarijs edocendi, & educandi, nec omittrāt Catechismum editum ad parochos ex decreto Conc. Tri. & iussu Pij V. Pont. Max. ipsos pueros doceare, & præstat quam plurimum eis legere Catechismum magnum, & paruum Petri Canisij societatis Iesu , & paruū memoriter disci curare. Poteſt et̄ legi, & id fatis expedit loco autorum prophenorū Rethorica ecclesiastica, Valerij Augustini, namq. ad ec-

clesiam iuuandam, patrumq. exēpla, & authoritates percipiendas, & arte ipsam sincere intelligendam, atq; tra- ētandam admodum vtilis est, et si ad Ciceronem de officijs, pro interpretatione, & nitore dicendi mentē verunt, addant ipsi magistrī multa ad eū dem finem de ijsdem virtutibus ex libris S. Ambrosij de officijs, ex quibus elicitur præstantia christianarum virutum , meminerintq. B. Hieronymum correptum ab Angelo, ex quo nimium fecerat sibi familiarem Ciceronem.ead.distinctio. cap. legimus, ethnicos autem libros faciliter respiciant, etiam ob elegantiam linguæ, nam plerumq. ex libertate loquendi ad mores non conferunt, & si in ipso principio iuuentus non recte instruatur, prona reddetur ad mundi voluptates sequendas.eod.c. 18. in princ. eosque libros lasciuos, & obscenos nulla ratione pueris prælegēdos esse decernit in septima regula indic.lib.prohib. & in alijs versari, ex quibus fidei Christianæ augmentum pro certo speretur.+ Cuius seminarii redditū rationes singulis annis Episcopus ipse accipere debet, nec tamē solum, sed adhibitis præsentibus duobus de capitulo, & totidē a clero ciuitatis deputatis, vt in § rationes, statuitur eodem cap. cum quibus inquiratur, qui sint redditus, in quibus constant, quot perlonæ, quæve salario, si superflunt, ad noten̄ singula, & in quibus necesse est prouideatur, ad hoc vt omnibus petere possit fraudisq. suspicio in totū auferatur: & si inutilē rationē, & dānosam reddiderint administratores, expellāt , & corripiant de suo satisfaciētes, si culpa id fecerint, nec in ipsis pueris alēdis, siue de-
 G putati-

putatis aliqua exceptio, potius in uno, quam in alio denotetur, & oritur. ¶ Et in visitatione diligenter est attendendum, & informandum de illius regimine, administratione, ordine, norma, modoq. viuendi, de ipsis magistris, ac etiam officialibus, & praespositis, de vita, & moribus ipsorum, studio, lectionibus, doctrina, religioneq. & obseruantia cuiuslibet domo, & habitatione, atque de vicinis: ne quid obscenum committatur, vitia fint aliena, timor Dei habeatur, quia in animam malevolam non intrabit spiritus sapientiae. Sap. cap. i. & ini-

tium sapientiae timor Domini. Psal. 110. officium dicant omnes, saltem Virginis Gloriosae, defunctorum, cum septem Psalmis penitentibus, litanis singulis diebus, nec omittant Rosarium ipsius Beatae Mariæ virginis, per quam a Deo nobis omnes gratiae profluunt, & alia, quæ opportuna iudicabuntur, secundum laudabiles locorum regulas, & normas traditas, confessionesq. frequentent, & accipiendo sanctissimum Sacramentum altaris, ex eorum patris spirituali iudicio, & consilio, &c.

DE LECTORE SACRAE SCRIPTVRAE seu Theologo deputando.

CAP. DECIMVMSEPTIMVM.

S V M M A R I V M.

- 1 **L**ectio sacrae scripturæ quam sit utilis.
- 2 Scriptura sacra ex quibus est intelligenda.
- 3 Scriptura sacra, ut bene intelligatur sex requiruntur.
- 4 Thomas de Aquino sanctissimus doctor, quantum proficerit oratione.
- 5 Libri debent habere emendati.
- 6 Lectio sacrae scripturæ est frequenter da.
- 7 Artificium per cōtinuum exercitium suscipit incrementum.
- 8 Durabile non dicitur, quod est sine quiete.
- 9 Scriptura sacra nihil est certius.
- 10 Theologus in qualibet ecclesia Metropolitana est babendus.
- 11 Lectio sacrae scripturæ conducenda est in omni ecclesia principali ex Concil. Trid. In monasterijs post, nu. 12. 12 Magister grammaticus conducendus est ex defectu lectionis sacre scripturæ propter paupertatem. Vbi, quibus expensis, & unde.
- 13 Episcopus supplet negligentiam Abbatis pro habenda lectione sacre scripturæ.
- 14 Studia publica debent habere lectorē in sacra scriptura.
- 15 Lector assumendus pro lectione sacre scripturæ debet examinari, & approbari primum ab episcopo antequam legat. nu. 17.
- 16 Fidei professio facienda est a lectorē sacrae scripturæ.
- 18 Scriptura sacra qualiter est interpretanda.

Episcopè